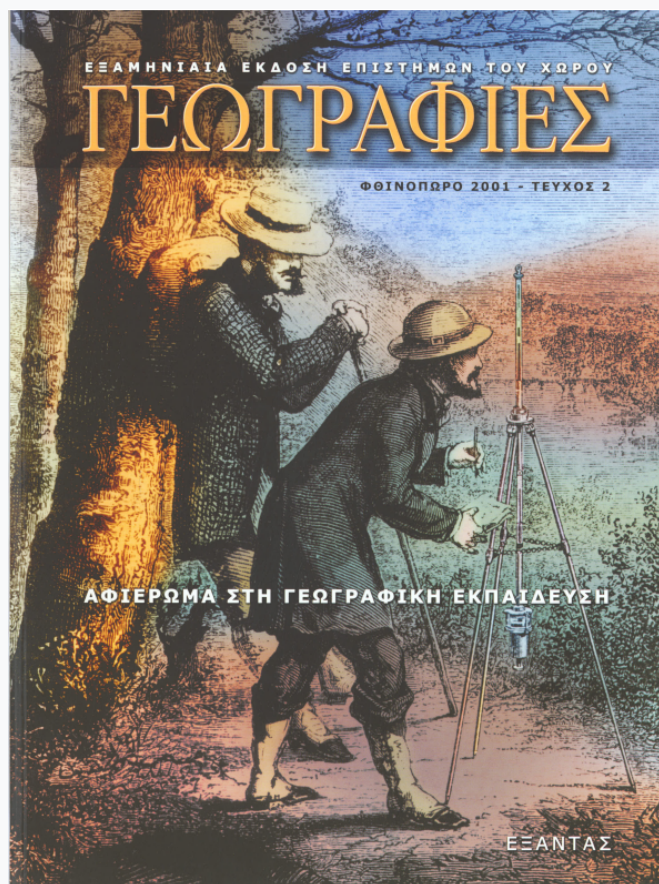

Γεωγραφίες

Αρ. 2 (2001)

Γεωγραφίες, Τεύχος 2, 2001

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

-

Τ Ο Β Η Μ Α Τ Ω Ν Φ Ο Ι Τ Η Τ Ω Ν

Η ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ VUGS
ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**Anne Strobos
Femke Schultz
Eelke Visscher
Huib Beets***

Ο VUGS είναι ο φοιτητικός σύλλογος της Σχολής των Επιστημών του Χώρου στο Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης, στην Ολλανδία. Στο σύλλογο ανήκουν φοιτητές που σπουδάζουν Γεωγραφία και Περιβαλλοντικό Σχεδιασμό και έχει περίπου 600 μέλη. Κάθε χρόνο ο VUGS διοργανώνει πολλές εκδηλώσεις για τα μέλη του, όπως εκδρομές, διαλέξεις, αθλητικές εκδηλώσεις, πάρτι κ.λπ. Μια από τις σπουδαιότερες δραστηριότητες του VUGS είναι οι εκδρομές στο εξωτερικό. Η εκδρομή οργανώνεται από τέσσερα άτομα (ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου του VUGS και τρεις φοιτητές με πολύ κέφι για δουλειά και πολύ διαθέσιμο χρόνο). Το 2000 επισκεφθήκαμε την Τυνησία με 38 φοιτητές για 12 μέρες. Φέτος, για το 2001, η επιτροπή για την εκδρομή στο εξωτερικό αποφάσισε να οργανώσει το ταξίδι στην Ελλάδα.

Τον Σεπτέμβριο του 2000 εκλέχτηκε το νέο Δ.Σ. του VUGS και ορίστηκαν οι διάφορες επιτροπές, μεταξύ των οποίων και η επιτροπή της εκδρομής στο εξωτερικό. Τα τέσσερα μέλη της τελευταίας αμέ-

σως μαζεύτηκαν και άρχισαν να αναζητούν προορισμό. Κάθε εβδομάδα είχαμε μια συνάντηση και ύστερα από δυο-τρεις εβδομάδες καταλήξαμε σε τρεις επιλογές: Ελλάδα, Ρουμανία και χώρες της Βαλτικής. Στη συνέχεια διερευνήσαμε τις τρεις πιθανότητες, αρχικά ως προς τα μέσα μεταφοράς για μετάβαση στον προορισμό μας (αεροπλάνο; λεωφορείο; πλοίο;) και για τις μετακινήσεις στη χώρα προορισμού (λεωφορείο; τρένο;). Επισκεφθήκαμε τα γραφεία αεροπορικών εταιρειών, τηλεφωνήσαμε σε εταιρείες λεωφορείων και απευθυνθήκαμε σε ταξιδιωτικά πρακτορεία. Τηλεφωνήσαμε και στείλαμε fax σε διάφορες εταιρείες λεωφορείων στην Ελλάδα και εξετάσαμε και όλες τις δυνατότητες διαμονής. Επειδή οι φοιτητές που έρχονται στην εκδρομή πληρώνουν μόνοι τους τα περισσότερα έξοδα, έπρεπε να βρούμε τις φθηνότερες επιλογές. Μετά από δύο μήνες περίπου αποφασίσαμε για Ελλάδα, κρατώντας τη Ρουμανία ως εναλλακτική λύση. Από το σημείο αυτό τα πράγματα γίνονταν πιο σοβαρά και έπρεπε να αρχίσουμε να σκεφτό-

* Τελειόφοιτοι του Τμήματος Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου της Ουτρέχτης.

μαστε το πρόγραμμα της εκδρομής μας στην Ελλάδα. Υπήρχε προθεσμία ως τον Δεκέμβριο του 2000 για την παρουσίασή μας στο σύνολο των φοιτητών. Μέχρι τη στιγμή αυτή όλη η ιδέα και ο προορισμός της εκδρομής θα ήταν μυστικά, ώσπου τον Δεκέμβριο θα γινόταν μια μικρή παρουσίαση για να δηλώσουν συμμετοχή όσοι φοιτητές ενδιαφέρονταν.

Μέσω ενός από τους καθηγητές του πανεπιστημίου μας ήρθαμε σε επαφή με έναν Έλληνα γεωγράφο, τον κύριο Κωστή Χατζημιχάλη. Στις αρχές Δεκεμβρίου του 2000 ο κ. Χατζημιχάλης ήρθε στην Ολλανδία και συναντηθήκαμε στο πανεπιστήμιό μας. Μας έδωσε πολλές πληροφορίες για την Ελλάδα και επισήμανε κάποια ενδιαφέροντα μέρη για να επισκεφθούμε, και επίσης μας έδωσε κάποια τηλέφωνα και fax από ανθρώπους και οργανισμούς που θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν στη διαμόρφωση του προγράμματός μας.

Μετά τη συνάντησή μας με τον κ. Χατζημιχάλη ενθουσιαστήκαμε με την ιδέα της επίσκεψης στην Ελλάδα, όμως παρέμενε ένα μεγάλο πρόβλημα, που ήταν ο προϋπολογισμός του ταξιδιού. Επειδή η Ελλάδα είναι πολύ μακριά από την Ολλανδία για να πάει κανείς οδικώς, δεν είχαμε άλλη επιλογή από το να πάμε αεροπορικώς. Τηλεφωνήσαμε και επισκεφθήκαμε διάφορες αεροπορικές εταιρείες, αλλά σε όλες ήταν πολύ ακριβό το εισιτήριο μετ' επιστροφής για Ελλάδα, και οι περισσότερες δεν ήθελαν μεγάλα γκρουπ. Έτσι μια μέρα προέκυψε η ιδέα να πετάξουμε για Κωνσταντινούπολη αντί για Ελλάδα. Πήγαμε σε κάποια μικρά τουρκικά ταξιδιωτικά πρακτορεία στην Ουτρέχτη και σε ένα βρήκαμε πολύ φτηνά εισιτήρια για Κωνσταντινούπολη, δη-

λαδή περίπου 150 ευρώ λιγότερο από τη φθηνότερη προσφορά που είχαμε για Ελλάδα. Έτσι αποφασίσαμε να επιλέξουμε αυτή την πτήση και αρχίσαμε να επανεξετάζουμε το πρόγραμμα για να συμπεριλάβουμε και την Κωνσταντινούπολη.

Έπρεπε επίσης να βρούμε ένα κεντρικό θέμα για την εκδρομή μας: πέρυσι στην Τυνησία ήταν ο τουρισμός, και για την εκδρομή σε Ελλάδα/Τουρκία αποφασίσαμε να έχουμε ως κεντρικό θέμα την Ευρωπαϊκή Ένωση από την ελληνική και την τουρκική σκοπιά.

Έτσι έφτασε η στιγμή για την παρουσίαση σε όλα τα μέλη του VUGS. Είχαμε ετοιμάσει την παρουσίασή μας με το Power Point και είχε μεγάλη επιτυχία. Στη συνέχεια άρχισαν οι δηλώσεις συμμετοχής στην εκδρομή, και από την πρώτη μέρα υπήρχαν 55 φοιτητές που ήθελαν να έρθουν, ενώ τα διαθέσιμα εισιτήρια ήταν μόνο 40. Κατά τις επόμενες εβδομάδες αρχίσαμε να καταρτίζουμε το πρόγραμμα και αποφασίσαμε να προσθέσουμε έξι επιπλέον εισιτήρια ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν μέχρι και 46 φοιτητές στην εκδρομή.

Τον Ιανουάριο του 2001 ήρθε η στιγμή για το προπαρασκευαστικό ταξίδι των τεσσάρων μελών της επιτροπής. Στόχος ήταν να ακολουθηθεί η ίδια διαδρομή που θα ακολουθούσε το μεγάλο γκρουπ τον Απρίλιο. Στο ταξίδι προετοιμασίας θα είχαμε επίσης την ευκαιρία να κάνουμε τις απαραίτητες επαφές σε Ελλάδα και Τουρκία για να συζητήσουμε για τις ομιλίες, τις ξεναγήσεις και ό,τι άλλο θέλαμε να οργανώσουμε. Έτσι, ξεκινήσαμε από το αεροδρόμιο του Άμστερνταμ και πετάξαμε για Κωνσταντινούπολη. Στην Κωνσταντινούπολη είχαμε συναντήσεις με κάποια άτομα που θα μας βοηθούσαν, και αναζητήσαμε

ένα ξενοδοχείο ή youth hostel όπου θα μπορούσαμε να μείνουμε με όλο το γκρουπ. Στη συνέχεια πήγαμε με λεωφορείο στη Θεσσαλονίκη, όπου πάλι έπρεπε να γίνουν κάποιες συναντήσεις και να βρεθεί τόπος διαμονής, και όλα αυτά με τον αυστηρότερο προϋπολογισμό. Μετά τη Θεσσαλονίκη πήγαμε στην Αθήνα, όπου συναντήσαμε τον κ. Χατζημιχάλη και κάναμε και κάποιες άλλες επαφές. Αυτό το ταξίδι προετοιμασίας ήταν πολύ σημαντικό, γιατί έτσι μπορέσαμε να εξασφαλίσουμε ότι όλες οι προγραμματισμένες δραστηριότητές μας θα πραγματοποιούνταν με επιτυχία. Είναι πολύ πιο εύκολο να διοργανώνεται η εκδρομή επιτόπου παρά από την Ολλανδία, απ' όπου μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε μόνο με e-mail, τηλέφωνο και fax.

Γυρνώντας στην Ολλανδία αρχίσαμε τις τελευταίες ετοιμασίες για τη μεγάλη εξόρμηση του Απριλίου. Έπρεπε να συντάξουμε ένα μικρό εγχειρίδιο για όλους τους εκδρομείς με πληροφορίες για το πρόγραμμα και άρθρα για τα μέρη που επρόκειτο να επισκεφθούμε. Χρειάστηκε αρκετή δουλειά, αλλά το αποτέλεσμα ήταν πολύ καλό, ένα εγχειρίδιο 35 σελίδων.

Δύο εβδομάδες πριν την αναχώρηση είχαμε δύο ομιλίες για την Τουρκία και την Ελλάδα από δύο καθηγητές του πανεπιστημίου μας. Η μία αφορούσε στα φυσικογεωγραφικά και η άλλη στα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας και της Τουρκίας. Όλοι οι συμμετέχοντες ενθουσιάστηκαν μετά τις ομιλίες και ανυπομονούσαν για το ταξίδι.

Έτσι, στις 29 Μαρτίου ήμασταν έτοιμοι να ξεκινήσουμε για Κωνσταντινούπολη από το αεροδρόμιο του Άμστερνταμ με ένα γκρουπ 46 φοιτητών. Μείναμε στην Κωνστα-

ντινούπολη δύο μέρες και παρακολούθησαμε μια διάλεξη για τις σχέσεις της Τουρκίας με την Ε.Ε. και τη μελλοντική ένταξή της. Τη δεύτερη μέρα κάναμε δουλειά πεδίου σε διάφορα μέρη της πόλης, όπου διερευνήσαμε κάποια αστικά και κοινωνικά γεωγραφικά θέματα. Την επομένη φύγαμε από την Κωνσταντινούπολη και κατευθυνθήκαμε προς τα ελληνικά σύνορα με λεωφορείο. Στα σύνορα μετεπιβιβαστήκαμε σε ένα ελληνικό πούλμαν που είχαμε νοικιάσει για το υπόλοιπο της εκδρομής και ξεκινήσαμε για τη Θεσσαλονίκη, όπου φτάσαμε αργά το βράδυ. Το επόμενο πρωί ακούσαμε δύο ομιλίες στο CEDEFOP, ένα ινστιτούτο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης. Το απόγευμα ξεναγηθήκαμε με έναν περίπατο στο κέντρο της Θεσσαλονίκης για να δούμε από κοντά και να καταλάβουμε τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά της πόλης. Την επομένη

παρακολουθήσαμε ομιλίες στην εταιρεία που κατασκευάζει την Εγνατία Οδό και στην Αμερικανική Γεωργική Σχολή, ενώ το απόγευμα επισκεφθήκαμε ένα οιοποιείο.

Η επομένη ήταν πάλι μέρα ταξιδιού, αυτή τη φορά για την Αθήνα. Την πρώτη μας μέρα εκεί πήγαμε στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, όπου μας μίλησαν ο κ. Χατζημιχάλης και η κ. Σαπουντζάκη για την ανάπτυξη της Αθήνας, και μετά τις ομιλίες ακολούθησε ξενάγηση στην Αθήνα με το πούλμαν. Από το κέντρο ανεβήκαμε στον άξονα της Κηφισίας μέχρι το Μαρούσι και κατεβήκαμε από την Εθνική Οδό μέχρι το Πέραμα. Το απόγευμα επισκεφθήκαμε τις εγκαταστάσεις της Heineken, όπου μας μίλησαν για την αγορά μπίρας στην Ελλάδα και μας ξενάγησαν στο εργοστάσιο. Την επομένη πήγαμε στο Μέτρο της Αθήνας για διάλεξη και ξενάγηση, και το απόγευμα πάλι στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο για την

ομιλία του κ. Μ. Μοδινού σχετικά με τα φράγματα στον ποταμό Αχελώο. Επισκεφθήκαμε επίσης το Ολλανδικό Ινστιτούτο Αθηνών για μια διάλεξη πάνω στις οικονομικές σχέσεις Ελλάδα-Ολλανδίας.

Την επομένη φύγαμε από την Αθήνα και πήγαμε στους Δελφούς, όπου είδαμε τα αξιοθέατα και το μουσείο, και συνεχίσαμε για την Καλαμπάκα, όπου επισκεφθήκαμε τα μοναστήρια. Από την Καλαμπάκα ξεκινήσαμε για Θεσσαλονίκη και μετά πάλι για Κωνσταντινούπολη, όπου γιορτάσαμε με μεγάλο πάρτι το τελευταίο βράδυ της εκδρομής.

Το θυμόμαστε σαν ένα πολύ ενδιαφέρον και διασκεδαστικό ταξίδι. Όλοι οι φοιτητές που ήρθαν έδειξαν ενδιαφέρον και πέρασαν πολύ όμορφα. Το πρόγραμμα που είχαμε ετοιμάσει κύλησε χωρίς προβλήματα και όλα πήγαν καλά. Ήδη ανυπομονούμε για την εκδρομή της επόμενης χρονιάς.

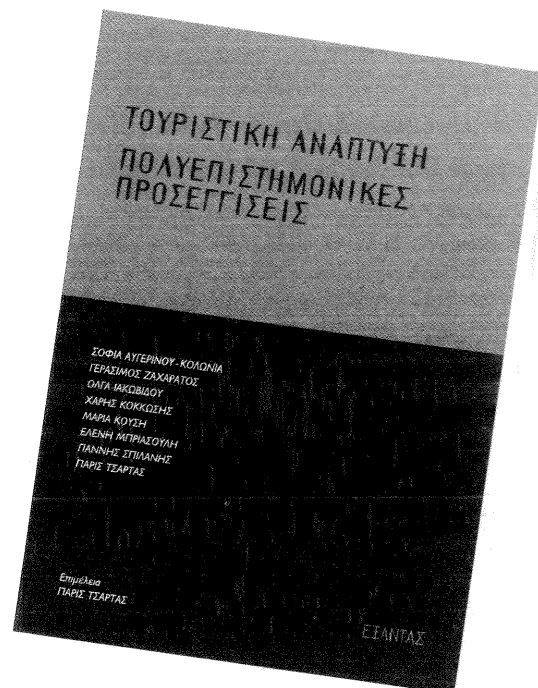
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις

Επιμέλεια: Πάρις Τσάρτας

Ο συλλογικός αυτός τόμος επιδιώκει να εξετάσει ορισμένες από τις βασικές πτυχές της ελληνικής τουριστικής ανάπτυξης στη μεταπολεμική περίοδο. Ένας πρώτος στόχος αυτού του βιβλίου είναι η ανάδειξη της επιστημονικής ανάλυσης ως απαραίτητου εργαλείου αποφάσεων σχετικών με την τουριστική ανάπτυξη, οι οποίοι λαμβάνονται από φορείς κρατικούς, ιδιωτικούς και φορείς των ΟΤΑ. Ένας δεύτερος στόχος είναι η συμβολή στην επιστημονική συζήτηση για την πορεία, τη διαχείριση, τα προβλήματα και την οργάνωση της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα. Τέλος, ο τρίτος και πιο φιλόδοξος στόχος είναι να αποτελέσει ένα χρήσιμο βοήθημα για όσους ασχολούνται επιστημονικά με τον τουρισμό ή εργάζονται σε αυτόν.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: ΔΙΚΤΥΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΕ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟΥ*

Δήμητρα Θωμαΐδου
Μαρία Φίλιππα
Ροζίνα Χριστοδουλάτου

Ο προβληματισμός που λειτούργησε ως αφετηρία για τη διπλωματική μας εργασία είχε δυο κατευθύνσεις. Από την μια οι νέοι άνθρωποι και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και από την άλλη ο αστικός χώρος του κέντρου της Αθήνας, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και οι προοπτικές εξέλιξής του. Σκοπός μας υπήρξε η αναζήτηση προτάσεων για τα θέματα αυτά, η έκφραση των προτάσεων αυτών στο χώρο με τέτοιο τρόπο ώστε να ενδυναμωθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κεντρικών περιοχών των οποίων η ανάλυση μας απασχόλησε.

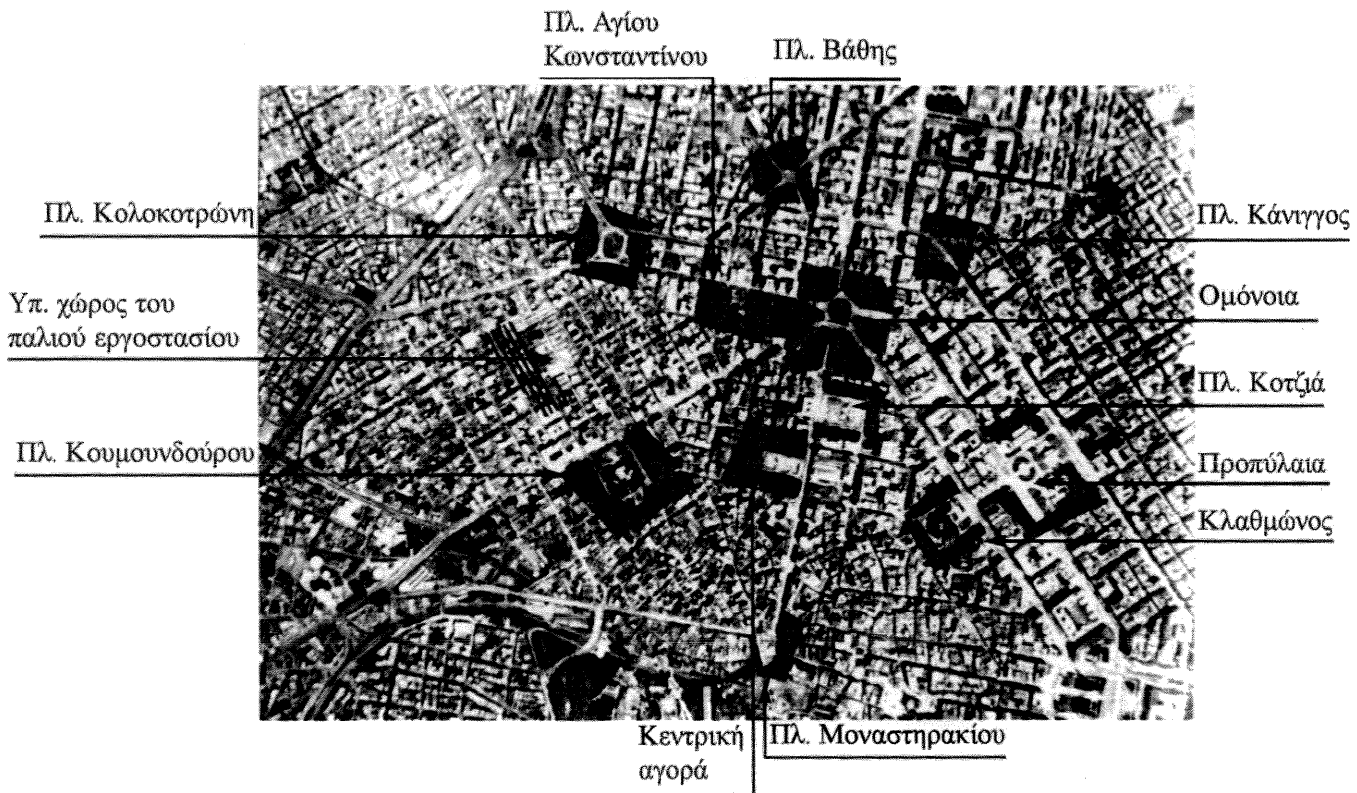
Κοινωνική ένταξη των νέων και η πόλη

Οι νέοι δεν συνιστούν ένα ομοιογενές κοινωνικό σύνολο. Όμως κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η ανάγκη αυτοπροσδιορισμού στο πλέγμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που συνιστούν την κοινωνική ζωή, όπως είναι η εργασία, η στέγαση, η εξασφάλιση κοινωνικών παροχών, και η μετάβαση από τον στενό περίγυρο της οικογένειας σε έναν ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο.

Στην Ελλάδα η στήριξη από την οικογένεια είναι χαρακτηριστικό κυρίαρχο, ένα είδος «δικλείδας ασφαλείας» που υποκαθιστά το κενό της κρατικής μέριμνας για θέματα εργασίας και στέγασης. Δημιουργείται έτσι λοιπόν από τη μια ένα είδος «συγκαλυμμένων» προβλημάτων των νέων ατόμων, ενώ από την άλλη υπάρχουν νέοι άνθρωποι, όπως οι νέοι μετανάστες (και όχι μόνο), που μπορεί να είναι άστεγοι, να ζουν σε δυσμενείς συνθήκες στέγασης. Το γεγονός αυτό αποτελεί καταλύτη για την αποκάλυψη των μεγάλων διαστάσεων των προβλημάτων των νέων. Ο κοινωνικός αποκλεισμός για το νέο άτομο συνίσταται στο ότι χάνονται οι κοινωνικοί δεσμοί που δημιουργούνται μέσα από ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η εκπαίδευση, η εργασία, η πρόσβαση σε κατοικία.

Η μέριμνα του ελληνικού κράτους για τα προβλήματα των νέων ανθρώπων είναι σίγουρα ανεπαρκής. Το πρόβλημα της ανεργίας, παρά τις υποτιθέμενες προσπάθειες για μείωσή της, εξακολουθεί να υφίσταται, ενώ η έλλειψη στέγης ούτε καν θίγεται. Ιδιαίτερες ομάδες νέων, όπως οι νέοι ναρκομανείς, φαίνεται ότι απασχολούν περισσότερο

* Διπλωματική εργασία στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Μάρτιος 2001. Επιβλέπουσες: Μαρία Μαντουβάλου, Ντεστέ Πεχλιβανίδου.

Εικόνα 1.
Οι πλατείες του κέντρου της Αθήνας

την κοινή γνώμη και κάπως επιφανειακά την κρατική πολιτική. Γενικά όμως τα προβλήματα των νέων ατόμων αντιμετωπίζονται σημειακά, χωρίς να υπάρχει πρόθεση για μια συνολικότερη αντιμετώπιση του θέματος της στέγασης, της εργασίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Παράλληλα όμως υπάρχουν και κάποιες αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες από ομάδες πολιτών. Αναφερόμαστε ιδιαίτερα στην ομάδα «Άρσις»¹ με την οποία και συνεργαστήκαμε. Η ομάδα αυτή έχει περιορισμένη εμβέλεια δράσης λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων. Επίσης δεν διαθέτει χώρους κατάλληλους

για στέγαση των δραστηριοτήτων της. Το θέμα αυτό είναι πολύ σημαντικό για την ομαλή της λειτουργία αλλά και για το άνοιγμά της στην ευρύτερη κοινωνία. Θελήσαμε να βοηθήσουμε στην αναζήτηση διαθέσιμων κτηρίων, εργασία που οι ίδιοι είχαν ξεκινήσει. Οδηγηθήκαμε στην αναζήτηση μιας πρωτοβουλίας πιο διευρυμένης, που θα προσφέρει ένα κοινοτικό πλαίσιο ζωής για νέους ανθρώπους που έχουν ανάγκη στέγασης και εργασίας και γι' αυτούς που επιδιώκουν ένα διαφορετικό τρόπο κάλυψης των αναγκών της ζωής τους. Θεωρούμε ότι ο πλέον κατάλληλος χώρος για να στεγα-

στεί μια τόσο σημαντική δραστηριότητα είναι το κέντρο της πόλης, που θα την ενσωματώσει και θα την αναδείξει.

Έρευνα στις δυτικές περιοχές του κέντρου της Αθήνας

Κινηθήκαμε στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου της Αθήνας, στις περιοχές της Ομόνοιας, του Μεταξουργείου, του Ψυρρή, στην πλατεία Βάθης. Η Ομόνοια και οι γύρω περιοχές εκφράζουν μια πολυπλοκότητα τόσο κοινωνική όσο και χωρική. Η ελαφριά βιομηχανία, οι κατοικίες των μεταναστών, τα γραφεία υπηρεσιών, τα εμπορικά καταστήματα γηγενών και ξένων, τα εγκαταλειμμένα νεοκλασικά, τα πολυτελή εστιατόρια, οι διαφημιστικές ταμπέλες, οι

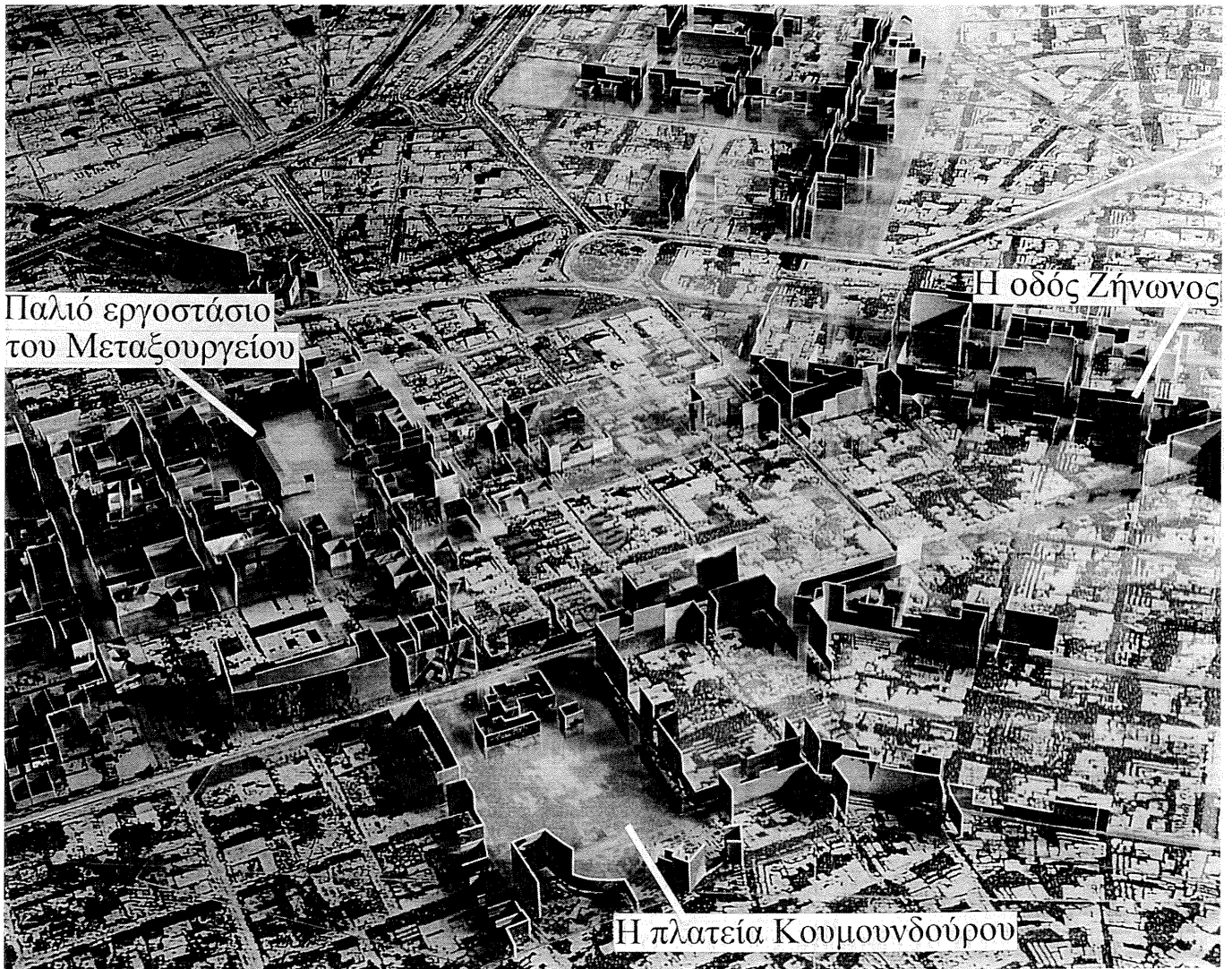
1. «Άρσις» είναι μη κυβερνητική κοινωνική οργάνωση που βασίζει την δράση της στις αρχές της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης, αναπαύσει σταθερές δράσεις στην Αθήνα, Βόλο, Θεσσαλονίκη με στόχο:

- την υποστήριξη νέων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες κοινωνικής ένταξης

- την πρόληψη της νεανικής περιθωριοποίησης και αποξένωσης

- την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού για τις ανάγκες και τα αιτήματα των νέων ανθρώπων...»

Αντιγράφουμε από το επίσημο περιοδικό της «Άρσις» *Νέων χώρα*.

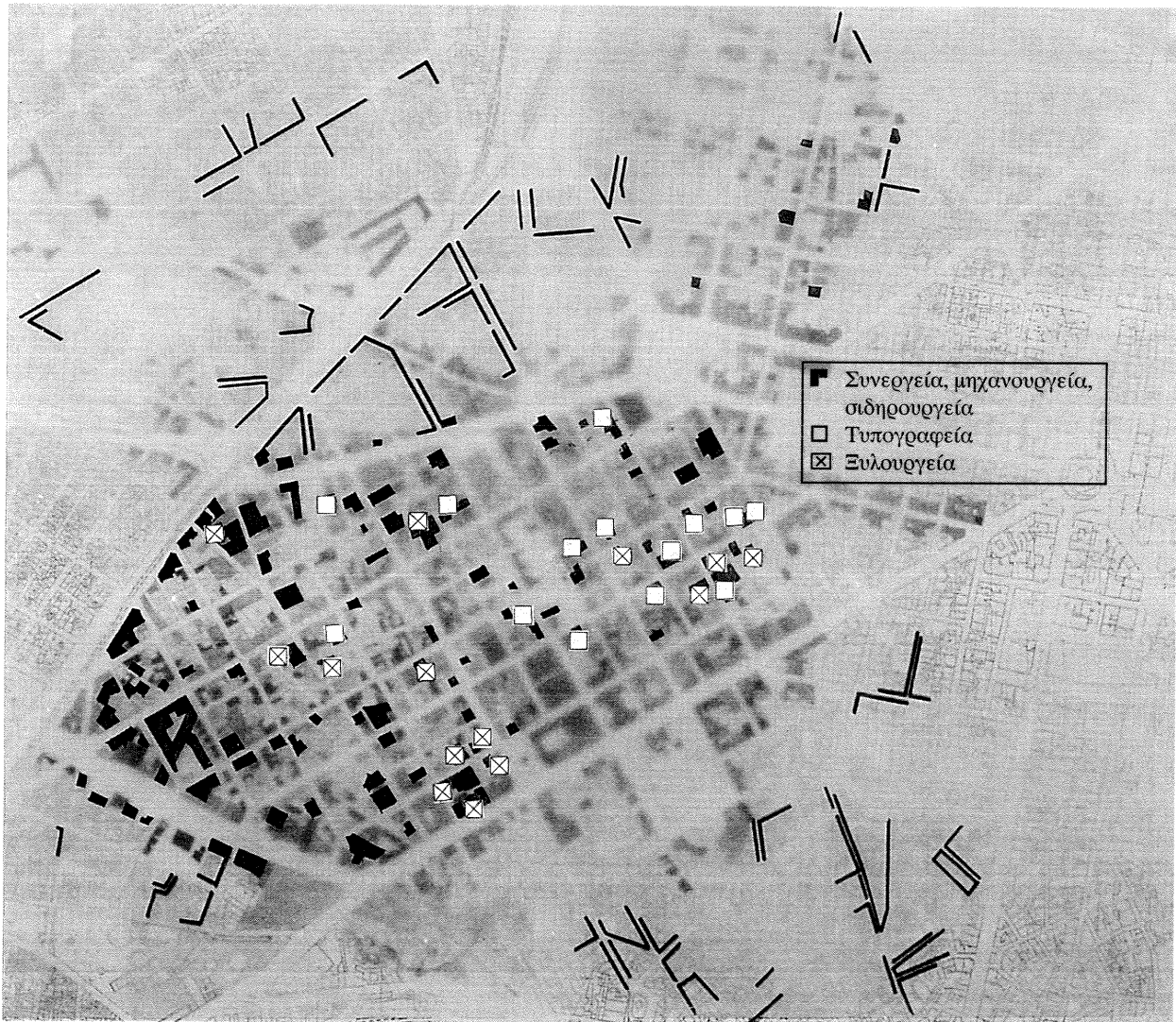
Εικόνα 2.

Συσχετισμός του παλιού εργοστασίου με κομβικά σημεία του κέντρου της πόλης

εξαγγελίες των υπουργείων για έργα στις περιοχές, οι επενδύσεις σε ακίνητα, η ύπαρξη στις περιοχές αυτές ενός «κοινωνικού περιθωρίου» σκιαγραφούν ένα πεδίο δράσης διαφόρων δυνάμεων. Η ανάμιξη των χρήσεων και των πληθυσμών, το ιστορικό βάθος των δραστηριοτήτων του κέντρου είναι χαρακτηριστικά που θέλουμε να διατηρήσουμε, αντίθετα βέβαια με τις σύγχρονες τάσεις «εξευγενισμού» των κεντρικών περιοχών. Αναφερόμαστε στις προσπάθειες που θέλουν ένα κέντρο ομογενοποιημένο, που να αντανάκλα μια εικόνα «καθαρότητας» και τά-

ξης. Θελήσαμε να επέμβουμε με ένα σκεπτικό ανατροπής των τάσεων «εξευγενισμού» των κεντρικών περιοχών και διεύρυνσης του κοινωνικού τους περιεχομένου. Σε μια σειρά χάρτες καταγράψαμε τις πλατείες του κέντρου με αναφορές στα χαρακτηριστικά τους (Εικ. 1), τις κινήσεις των μεταναστών στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου της Αθήνας, τις χρήσεις ισογείου με περισσότερα στοιχεία για την περιοχή του Μεταξουργείου, το κυκλοφοριακό δίκτυο, τις παραγωγικές (Εικ. 3) και εμπορικές δραστηριότητες, τα υφιστάμενα και προτεινόμενα διατηρητέα

κτήρια. Προσπαθήσαμε να αναδείξουμε βασικά χαρακτηριστικά των κεντρικών περιοχών και να θεμελιώσουμε την επιλογή μας για αξιοποίηση των εγκαταλειμμένων κτηρίων στην περιοχή του Μεταξουργείου με χρήσεις εργαστηρίων, ξενώνων και κατοικιών για τα μέλη αυτής της διευρυμένης κοινότητας και χώρων για τη γειτονιά. Ως πυρήνα των δραστηριοτήτων αναδείξαμε το κτήριο του παλιού εργοστασίου του Μεταξουργείου καθώς και τον υπαίθριο χώρο που το περιβάλλει. Ο συσχετισμός του συγκροτήματος, λειτουργικός και χωρικός, με την

Εικόνα 3.

Χάρτης διάκρισης παραγωγικών δραστηριοτήτων

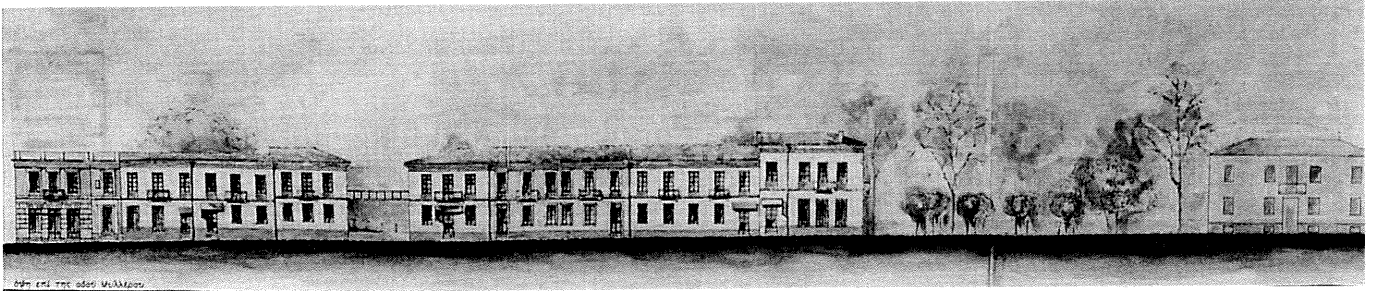
πλατεία Κουμουνδούρου και με τη Ζήνωνος θα του προσδώσει χαρακτηριστικά ζωντανό και πολυσυλλεκτικό (Εικ. 2). Προτιμήσαμε να κινηθούμε μέσω ήπιων επεμβάσεων στο επίπεδο του συσχετισμού της περιοχής επέμβασης με τις γύρω περιοχές. Μια αντίθετη λογική συνολικού σχεδιασμού θα οδηγούσε σε αύξηση των τιμών γης με παράλληλη προσέλκυση επενδύσεων κερδοσκοπικού χαρακτήρα (βλέπε το παράδειγμα του Ψυρρή) και θα επέφερε ανακατατάξεις στις χρήσεις και στη σύσταση του πληθυσμού (απομάκρυνση παραγωγικών δραστηριοτήτων,

απομάκρυνση των κατοίκων της περιοχής που δεν θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν στα ακριβά ενοίκια, των μεταναστών κτλ.).

Αναλυτική μελέτη σε μια περιοχή του Μεταξουργείου και πρόταση αξιοποίησης του παλιού εργοστασίου

Προσπαθήσαμε να αναδειξουμε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ζωής στη γειτονιά όπως η σύνθεση των

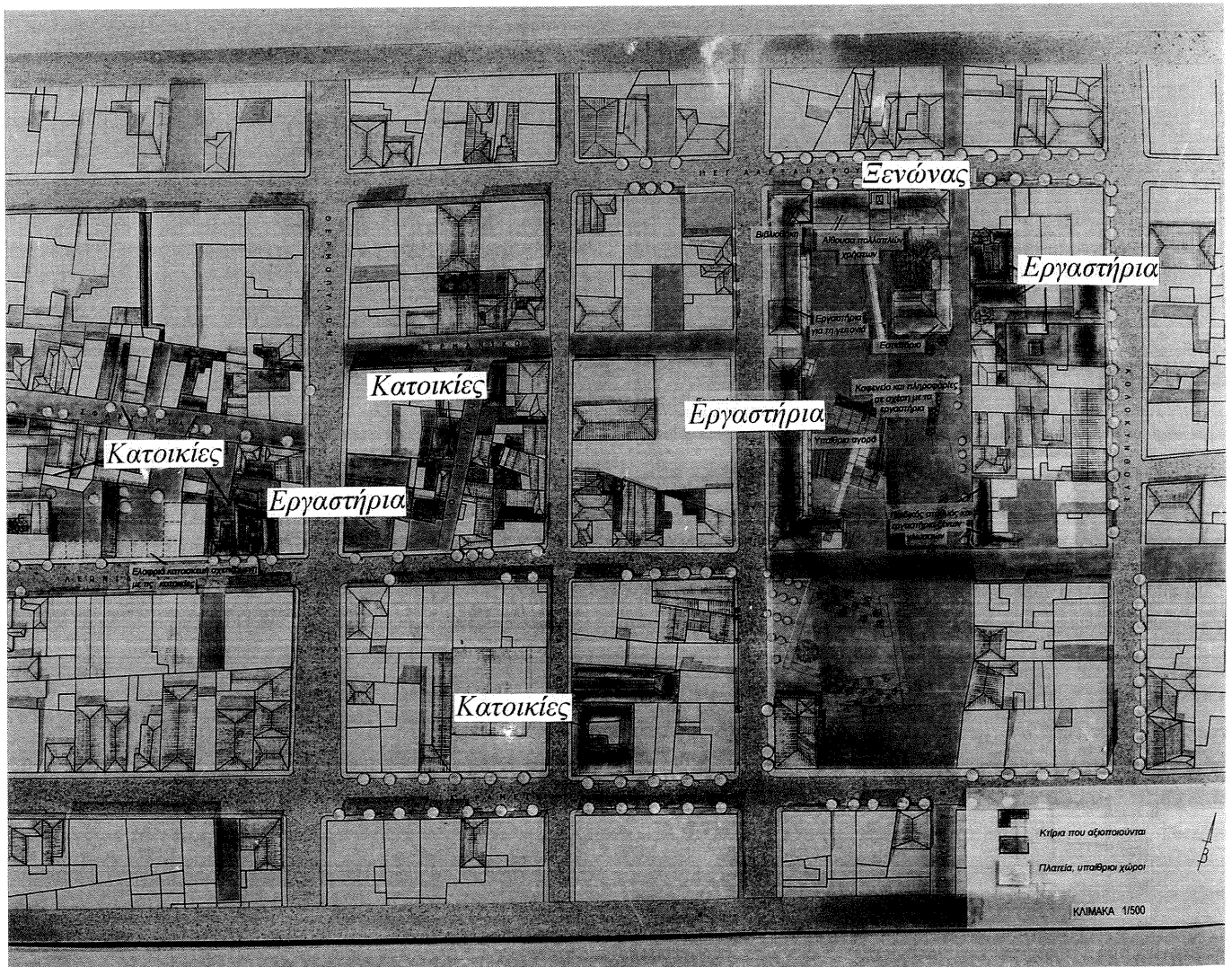
κατοίκων της, το τοπικό δίκτυο εμπορικών δραστηριοτήτων, η δυνατότητα ανάγνωσης στην περιοχή αυτή της ιστορίας της πόλης με τη συνύπαρξη κτηρίων που ανήκουν σε διαφορετικές εποχές. Κύρια χαρακτηριστικά αναδεικνύονται η έλλειψη συλλογικών χώρων καθώς και η ύπαρξη ενός μεγάλου αριθμού εγκαταλεημένων κτηρίων. Προχωρήσαμε σε καταγραφή τους και έρευνα σε σχέση με την καταλληλότητα για αξιοποίηση των κτηρίων αυτών (περιγραφή, τωρινή κατάσταση, ιδιοκτησιακό καθεστώς, προτεινόμενη χρήση). Προτιμήσαμε

Εικόνα 4.
Το παλιό εργοστάσιο
από την οδό Μυλλέρου

Εικόνα 5.

Πρόταση για τη δημιουργία:
α) εργαστηρίων, ξενώνας, χώρων για την
γειτονιά στο παλιό εργοστάσιο,
β) κατοικιών και εργαστηρίων σε εγκατα-
λειμμένα κτήρια στην περιοχή

να αξιοποιήσουμε κτήρια δημόσια ή κτήρια που ανήκουν σε κρατικούς φορείς, με το σκεπτικό ότι είναι πιο εφικτό να αποκτηθούν από την ομάδα που θα οργανώσει την πραγματοποίηση του σχεδίου. Συγκεκριμένα, προτείνουμε να αξιοποιηθούν εγκαταλειμμένα κτήρια στην περιοχή (πολλά εκ των οποίων είναι διατηρητέα και με μπερδεμένο ιδιοκτησιακό καθεστώς) ως κατοικίες και εργαστήρια. Στο παλιό εργοστάσιο θα στεγαστούν οι βασικές δραστηριότητες της ομάδας (Εικ. 4).

Επιλέξαμε να αξιοποιήσουμε το παλιό μεταξουργείο με βασικά κριτήρια τα εξής:

– είναι κτίριο εγκαταλειμμένο·

– ανήκει στον δήμο·

– βρίσκεται στην περιοχή του κέντρου, στο Μεταξουργείο, όπου ζουν νέοι που είναι ανειδίκευτοι και άστεγοι, όπως οι νέοι μετανάστες. Δηλαδή η αξιοποίηση του κτηρίου έρχεται να απαντήσει σε προβλήματα που αντιμετωπίζει η ίδια η γειτονιά·

– η μορφή του και ο υπαίθριος χώρος που το περιβάλλει είναι κατάλληλα για τις λειτουργίες που θέλουμε να χωροθετήσουμε·

– είναι ένα κτήριο παλιό, ιστορικό, με μεγάλη σημασία για τη δημιουργία της περιοχής. Λόγω της

ιστορικότητάς του και της έκτασης που έχει είναι σημαντικό και για τη σύγχρονη πόλη. Οι χρήσεις που θα στεγάσει θα δώσουν το στίγμα τους στην περιοχή. Η αξιοποίηση του συγκεκριμένου κτηρίου αποτελεί κίνηση που θα αναδείξει την πρότασή μας.

Σε ένα πλαίσιο ήπιων επεμβάσεων αναζητήσαμε την «ιστορική συνέχεια» στις χρήσεις του παλιού εργοστασίου και στο χαρακτήρα αυτής της γειτονιάς της πόλης. Το κτήριο χτίστηκε από τον πρίγκιπα της Βλαχίας Γεώργιο Καντακουζηνό το 1834 με σκοπό να λειτουργήσει ως εμπορικό κέντρο. Αρχιτέκτονας ήταν ο Χριστιανός Χάνσεν. Τελικά λόγω της αλλαγής του πολεοδομικού σχεδίου το εμπορικό κέντρο δεν λειτούργησε ποτέ και το κτήριο έμεινε ημιτελές για περίπου δεκαπέντε χρόνια. Από το 1855 ως το 1875 λειτούργησε ως εργοστάσιο μεταξουργίας. Στο μεταξύ οι πιέσεις για εύρεση νέων κατοικιών στην πρωτεύουσα γίνονταν έντονες λόγω της συνεχόμενης εισροής εσωτερικών μεταναστών. Αποφασίζεται λοιπόν η μετατροπή του κτηρίου σε κατοικίες, γεγονός που είχε ως συνέπεια και μια σειρά μετατροπές.

Το κτήριο λειτούργησε με αυτή τη χρήση έως το 1995, οπότε ο δήμος επέβαλε την έξωση των κατοίκων του και γκρέμισε τα κτήρια στο εσωτερικό των δύο οικοδομικών τετραγώνων με σκοπό να επαναφέρει το εργοστάσιο του Μεταξουργείου στην αρχική του μορφή. Έκτοτε το κτήριο παραμένει άδειο και υφίσταται ταχεία φθορά. Από την κατεδάφιση προέκυψε ένας μεγάλος

Εικόνα 6.

Η πρότασή μας για το παλιό εργοστάσιο και την πλατεία

κενός χώρος, δυσανάλογος με την κλίμακα της περιοχής, χωρίς τις διαμορφώσεις και τις χρήσεις εκείνες που θα τον έκαναν βιώσιμο.

Σύμφωνα με την πρότασή μας, στο κτήριο θα στεγάζονται: ένα κέντρο πληροφόρησης και πρώτης επαφής με την κοινότητα, εργαστήρια κατάρτισης και παραγωγικά, ξενώνας φιλοξενίας και χώροι για τη γειτονιά. Η πλατεία διαμορφώνεται με βασικές προσβάσεις από την οδό Γιατράκου, πεζόδρομο που την ενώνει με την πλατεία Κουμουνοπούλου, και από την οδό Λεωνίδου (προτεινόμενος πεζόδρομος) που τη συνδέει με την οδό Ζήνωνος. Ο υπαίθριος χώρος γύρω από το παλιό εργοστάσιο του Μεταξουργείου διαμορφώνεται με διαφορετικά είδη δενδροφυτεύσεων, περιοχές με πλακοστρώσεις και χωμάτινες, έτσι ώστε να δημιουργούνται υποπεριοχές με περισσότερο ή λιγότερο δημόσιο χαρακτήρα (Εικ. 5, 6).

Στο συγκρότημα του παλιού εργοστασίου προτείνουμε να λειτουργήσουν:

– χώρος για πληροφορίες - καφενείο·

– αρχείο εργαστηρίων όπου θα απευθύνεται κάποιος που θέλει να κάνει μια παραγγελία και θα παρέχονται πιο συγκεκριμένες πληροφορίες για το κάθε πρόγραμμα κατάρτισης·

– εργαστήρια κατάρτισης όπου παράλληλα θα αναπτύσσεται και παραγωγική δραστηριότητα. Η παραγωγική κατεύθυνση θα επιφέρει σταδιακά μια σχετική οικονομική αυτονομία της κοινότητας και θα αποτελέσει σημείο επαφής με την ευρύτερη κοινότητα: α) εργαστήρι τυπογραφίας και γραφικών τεχνών· β) εργαστήρι μικροαντικειμένων·

– ελεύθερα εργαστήρια·

– εκθεσιακός χώρος·

– αίθουσες διδασκαλίας·

– βιβλιοθήκη δανειστική – θα υπάρχει αναγνωστήριο και χώρος για ξένο τύπο με εφημερίδες και περιοδικά·

– στέκι, μεγάλη αίθουσα για εκδηλώσεις·

– εστιατόριο για τα εργαστήρια και τη γειτονιά·

– δημόσιοι χώροι υγιεινής·

– ξενώνες όπου θα παρέχεται στέγη για χρονικό διάστημα έξι μηνών περίπου σε άτομα που αντιμετωπίζουν άμεσο πρόβλημα στέγασης. Θα λειτουργεί και ως συμβουλευτικό κέντρο όπου κάποιος νέος θα μπορεί να συναντήσει έναν ψυχολόγο, έναν κοινωνικό λειτουργό ή ακόμα κάποιον ειδικό για νομικές συμβουλές·

– παιδικός σταθμός·

– κατοικίες·

– εργαστήρια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγοροπούλου, Δήμητρα (ακαδημαϊκό έτος 1999-2000), μεταπτυχιακή εργασία στις αποκαταστάσεις, ΕΜΠ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων.

Αγραντώνη, Χριστίνα, Κατζηγιάννου, Μαρία (επιμ.) (1995), *Το Μεταξουργείο της Αθήνας*, Αθήνα: Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.

FEANTSA, *Youth Homelessness in the European Union*.

Μπίρης, Μάνος (1987), *Μισός αιώνας αθηναϊκής αρχιτεκτονικής, 1875-1925*, Αθήνα: Ελληνική Βιβλιοδεσία.

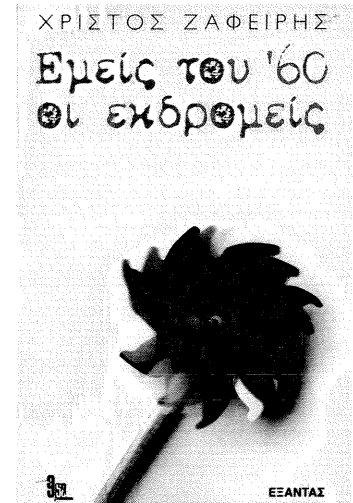
Πολύζος, Ι., Βλαστός, Θ., Καραθανάση, Ε., Τερζοπούλου, Μ., Τούντα, Φ. (1995), *Το φαινόμενο της περιθωριοποίησης των μειονοτήτων στο λεκανοπέδιο της Αττικής. Η ιδιαιτερότητα των τσιγγάνων στον αστικό χώρο*, ΕΜΠ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Τομέας Πολεοδομίας-Χωροταξίας, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας / Α Φάση: Σεπτέμβριος 1995.

Smith, Neil (1996), *The New Urban Frontier. Gentrification and the Revanchist City*, London and New York: Vintage.

ΥΠΠΟ, ΥΠΕΧΩΔΕ (1996), *Κατάλογος υφιστάμενων και διατηρητέων κτηρίων*, Αθήνα.

Από τις εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

κυκλοφορεί

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Εμείς του '60 οι εκδρομείς

Ο μύθος της δεκαετίας του '60, των «σιξτίς», παραμένει ζωντανός, με τα είδωλά της, τα τραγούδια, τους έρωτες, τους αγώνες, τα όνειρα και τις αυταπάτες. Το βιβλίο είναι μια νοσταλγική περιδιάβαση, μαρτυρία νεότητας, αναρρίπιση μνήμης στη Θεσσαλονίκη του '60. Στις σελίδες του περνούν τα πρόσωπα της «γενιάς του 1-1-4», τα στέκια, οι παρέες, τα νεανικά μουσικά συγκροτήματα, οι μουσικές, τα μπιτς πάρτι, τα καραβάκια του Θερμιαϊκού, τα σινεμά, τα πρώτα χρόνια του Φεστιβάλ Κινηματογράφου, η πνευματική και καλλιτεχνική ζωή, οι οικονομικές δυσκολίες της εποχής, η πολεοδομική μεταμόρφωση της πόλης.